

Referanse til artikkelen: Skotheim, S., Havnen, K.J.S. & Braarud, H.C. (2025). Barnevernsarbeideres beskrivelser av endringer i arbeidet med fosterforeldre etter EMD-dommene. *Fontene forskning*, 18(1), 18-31.

NØKKEWORD: EMD-DOMMENE, SAMVÆR, GJENFORENINGSMÅLET, FOSTERFORELDRE, BARNEVERNET OG POSISJONER

Siv Skotheim
Forsker II, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, Vest, NORCE AS, Bergen
sivs@norceresearch.no

Karen J. Skaale Havnen
Forsker I, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, Vest, NORCE AS, Bergen
khav@norceresearch.no

Hanne C. Braarud
Forsker I, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge, Vest, NORCE AS, Bergen
habr@norceresearch.no

Barnevernsarbeideres beskrivelser av endringer i arbeidet med fosterforeldre etter EMD-dommene

I denne studien utforsker vi hvordan dommene mot Norge i Den Europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og Høyesteretts presiseringer om samvær og gjenforening kan ha endret barnevernets arbeid med fosterforeldre. Data er innhentet gjennom to fokusgruppeintervjuer med til sammen 13 deltakere fra åtte ulike barneverntjenester. Intervjuene er analysert ved hjelp av tematisk analyse. Tre hovedtemaer ble analysert frem: Fosterforeldrenes posisjon er blitt utfordret, høyere krav og forventninger til forsteforeldre og økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen. Funnene er drøftet i lys av posisjoneringsteori og relevant forskning.

Formålet med denne studien er å utforske barnevernsarbeidernes beskrivelser av endringer i barnevernstjenestens arbeid med fosterforeldre etter dommene i fra Den Europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) og Høyesteretts presiseringer om samvær og gjenforening. I utgangspunktet er alle omsorgsplasseringer midlertidige, og barnet skal tilbakeføres til foreldrene dersom det er overveiende sannsynlig at de kan gi barnet forsvarlig omsorg og det vurderes å være til barnets beste (Barnevernsloven, 2021, § 5-7). Barnevernstjenesten skal, på bakgrunn av barneverns- og helsenemndas vedtak, utarbeide en konkret samværsplan (Barnevernsloven, 2021, §7-6) som skal følges opp og evalueres jevnlig med tanke på behovet for endring. Barnevernstjenestens arbeid med å følge opp samvær er viktig for barn og foreldres mulighet til å opprettholde og styrke relasjonen (Barnevernsloven, 2021, § 7-2) og for en god utvikling for barn som bor i fosterhjem (Engelien et al., 2023). Samværsordningen og barnevernstjenestens oppfølging av samvær har stor betydning for fosterforeldrene som har det daglige omsorgsansvaret for barnet. Ansvar til fosterforeldrene er regulert i barnevernsloven (2021, § 9-7) og i Forskrift om fosterhjem (2023, §§ 3 og 7). Her presiseres det at fosterforeldrene så langt som mulig skal samarbeide med foreldrene og andre som skal ha samvær og kontakt med barnet. Barnevernstjenesten skal bistå fosterforeldrene i dette samarbeidet.

Det siste tiåret har det norske barnevernet fått oppmerksomhet internasjonalt, særlig på grunn av EMD-dommene mot Norge. Norge er felt av EMD i 24 saker for brudd på retten til familieliv for barn under omsorg og artikkel 8 i menneskerettsloven (Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM), 2023).

Kritikken dreier seg i hovedsak om samværsutmålinger og at Norge i en tidlig fase har vurdert plasseringen i fosterhjem som langvarig, med den konsekvens at det ofte er fastsatt lite samvær, som regel tre til seks samvær per år (Alvik, 2021). Høyesterett har i flere dommer presisert at en omsorgsovertakelse er midlertidig og at fastsettelsen av samvær skal

vurderes individuelt og ikke ut ifra en ensartet norm (Sandberg, 2020). I de tilfeller der gjenforeningsmålet gjelder, uttaler Høyesterett at nivået for samvær vil ligge på åtte ganger i året, og Alviks studie (2021) tyder på at det mest vanlige i dag er samvær åtte til 12 ganger i året. Dette innebærer en stor endring av barnevernets praksis. I denne studien ønsker vi å undersøke hvordan endringene viser seg i barnevernsarbeidernes arbeid med fosterforeldre. Funnene blir drøftet ut fra tidligere forskning og posisjonerings-teori.

RELEVANT FORSKNING

Gjennomgang av nyere vedtak om omsorgsovertakelser viser både større variasjon og økning i samværsomfang sammenlignet med før EMD-dommene (Alvik, 2021; Stang et al., 2023). Med unntak av Stang et al. (2023) er det få som har studert praktisering av samvær for barn ved omsorgsplasseringer og partenes opplevelser i fosterhjemsomsorgen etter EMD-dommene. Stang et al. (2023) fant at få barnevernsarbeidere nevnte gjenforeningsmålet eksplisitt. De oppga andre formål for samvær, som å kjenne til egen historie og betydningen av å opprettholde relasjoner. Videre oppga barnevernsarbeiderne at det i 78 prosent av sakene (n=525) forelå en samværsplan og at det var jevn fordeling mellom samvær månedlig og samvær en til fire ganger per år. Kjennetegn ved saker hvor samværene fungerte godt var at barnet medvirket, at foreldrene aksepterte plasseringen og at både foreldre og fosterforeldre var fleksible og samarbeidet om samværsordningen. Når det gjaldt fosterforeldrene, svarte litt over halvparten at barnet hadde «passe mengde samvær», og de øvrige at barna hadde «nokså mye» eller «for mye samvær» (Stang et al., 2023). Over halvparten av fosterforeldrene svarte også at barnevernstjenesten lyttet til deres meninger om barnets samvær, men at de i «svært liten/nokså liten grad» hadde hatt innflytelse på utforming av samværsplanen. På spørsmål om noe kunne vært gjort annerledes, svarte fosterforeldrene at de ønsket mer tilsyn og større grad av støtte og veiledning fra barnevernstjenesten ved

gjennomføring av samværerne. En oversiktsstudie av barn som er blitt adskilt fra sine foreldre (fosterhjem, adopsjon eller særskilt vergemål), fant at samvær som var godt tilrettelagt og støttet av profesjonsutøvere bidro til mer stabile plasseringer, bedre relasjoner mellom foreldre og barn og økt sannsynlighet for gjenforening (Iyer et al., 2020).

De store omsorgsbehovene til barn som flytter i fosterhjem gjør at fosterforeldre rapporterer om høyere nivå av foreldrestress enn foreldre flest (Mancinelli et al., 2021). Barn i fosterhjem har opplevd ulike former for omsorgssvikt (Minnis et al., 2006), de har høyt nivå av psykiske helseplager og strever på mange områder (Côté et al., 2018; Havnen et al., 2012; Lehmann et al., 2013; Nilsen et al., 2021). En oversiktsartikkel av 21 kvalitative studier bekrefter at stress i foreldrerollen er en viktig kilde til fosterforeldrenes stressnivå, og trekker i tillegg frem manglende støtte fra saksbehandler, manglende informasjon om barnet og ønske om å bli inkludert av saksbehandler (Findley & Praetorius, 2023). I følge to nyere rapporter fra Norsk fosterhjemsforening oppgir rundt 90 prosent av fosterforeldrene at barna har større omsorgsbehov enn barn på samme alder (Norsk Fosterhjemsforening, 2022, 2023). Barnevernsarbeidere trekker frem at det er utfordrende å rekruttere nok fosterhjem, og at dette trolig henger sammen med barnas omsorgsbehov, økt samvær med foreldrene og økt fokus på gjenforening (Barneombudet, 2023).

I denne studien retter vi søkelyset på barnevernets arbeid med fosterforeldrene etter EMD-dommene. Problemstillingen er: Hvordan beskriver barnevernsarbeidere endringer i barnevernets arbeid med fosterforeldre etter de skjerpede føringene om samvær og gjenforening?

POSIJONERINGSTEORI

Vi har benyttet posisjoneringsteori (Harré & Langenhove, 1991) for å belyse samhandlingen mellom barnevernsarbeidere og fosterforeldre. Måten barnevernsarbeiderne posisjonerer seg selv i samhandlingen med fosterforeldrene og måten de posisjonerer fosterforeldrene, virker inn på hvilken posisjon fos-

terforeldrene inntar ovenfor barnevernsarbeiderne. Det teoretiske perspektivet var ikke bestemt på forhånd, men er resultat av arbeidet med analysene.

Posisjoneringsteori kan plasseres innenfor diskursteori (Harré & Langenhove, 1991) og har et sosialkonstruktivistisk utgangspunkt. Diskurser kan forstås som «regelstyrte» praksiser innenfor et sosialt fellesskap, og i en diskurs får man både tildelt og inntar aktivt ulike posisjoner (Harré & Langenhove, 1991). Posisjonering skjer refleksivt og interaktivt, og når en part posisjonerer seg i en samhandling, vil den andre parten også posisjonere seg. Posisjonerings-teori kan brukes til å analysere mellommenneskelig interaksjon i lys av den diskursive praksisen som samhandlingen foregår i (Harré et al., 2009). Posisjoneringsteori er assosiert med rolleteori, men til forskjell fra en rolle er en posisjon mer dynamisk og kan endres og revideres alt etter hva som er tilgjengelige posisjoner i en diskursiv praksis (Harré & Langenhove, 1991). Posisjoner blir ofte forstått ut fra motpoler som sterk/svak, makt/avmakt eller ekspert/amatør. Å kunne posisjonere seg som mektig, vil være avhengig av at en annen posisjonerer seg selv, eller blir posisjonert, som avmektig (Harré & Langenhove, 1999). Hver av deltakerne i en samhandling kan ha ulike oppfatninger av posisjonene. I følge Harré og Langenhove (1991) kan en skille mellom tre nivåer for posisjonering. Førsteordens posisjon vil si å akseptere den posisjonen man blir tildelt. Andreordens posisjon skjer når man velger en annen posisjon enn den som er tildelt eller forventet. Andreordens posisjon viser seg, ifølge Foucault (1980), som motmakt. Tredjeordens posisjonering kan inntreffe som konsekvens av refleksjon over interaksjonen, og kan skape nye første- og andre ordens posisjoneringer mellom samhandlingspartene.

METODE

For å utforske problemstillingen har vi gjennomført en kvalitativ studie med fokusgruppeintervju som metodisk tilnærming. Studien er del av et større prosjekt med formål om å utforske hvordan barnevernsarbeidere opplever og håndterer spørsmål om sam-

vær og gjenforeningsmålet ved omsorgsplasseringer etter EMD-dommene, prosjektet «Gjenforening og samvær- barnevernets praksis i kjølvannet av EMD-dommene» (Cristin, u.å.).

Ved bruk av fokusgrupper har vi utforsket barnevernsarbeideres erfaringer. Fokusgrupper er en effektiv og nyttig måte å få tilgang til sosiale gruppers fortolkning, fordi deltakerne hjelper hverandre til å komme på sporet av erfaringer som kan være vanskelig å få øye på i en en-til-en situasjon. Dette bidrar til at de kan se på hvilke strukturer og diskurser som rammer inn arbeidet, samhandlingen og normene, og kan bidra til kunnskap om kompleksitet i sosiale praksiser (Halkier, 2010).

Rekruttering og utvalg

Rekruttering og datainnsamlingen ble gjennomført i perioden september 2022 til januar 2023. Deltakere ble rekruttert fra barnevernstjenester i Vestland og Rogaland fylke. Første- og andreforfatter kontaktet ledere av barnevernstjenestene eller nøkkelpersoner i et samarbeidsprosjekt for barnevernstjenestene og informerte om studien muntlig og/eller skriftlig. Målgruppen var kontaktpersoner som jobbet med barn under omsorg i barnevernstjenesten, og barnevernsleder ble spurt om å rekruttere en til to personer fra tjenesten. Ni av de 16 barnevernstjenestene som ble spurt svarte ja og bidro med informanter. Både store og små kommuner var representert i utvalget og i fokusgruppeintervjuene fordi størrelsen på barnevernstjenesten trolig vil påvirke tjenestenes muligheter til å følge opp endringene etter EMD-dommene. For eksempel kan større kommuner ha bedre mulighet til å etablere egne veiledningstilbud til fosterforeldre enn mindre kommuner hvor de samme personene ofte utfører de fleste oppgavene.

Fokusgruppeintervjuene ble gjennomført regionsvis. Det endelige utvalget bestod av tretten deltakere (syv fra fem barnevernstjenester i Vestland og seks fra fire barnevernstjenester i Rogaland), med en gjennomsnittsalder på 43 år (29–64 år). Alle var kvinner med sosialfaglig bakgrunn og flere hadde rele-

vante videreutdanninger. Åtte var kontaktpersoner i barnevernstjenesten med ansvar for omsorgsplasseringer, tre var teamledere, en hadde et faglig utviklingsansvar og en var assisterende barnevernsleder. Deltakerne hadde i gjennomsnitt tolv års erfaring fra barnevernet, hvorav åtte års erfaring fra arbeid med barn under omsorg.

Gjennomføring av intervjuer

Fokusgruppeintervjuet i Vestland ble gjennomført i lokalet til Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU) Vest, mens fokusgruppeintervjuet i Rogaland ble gjennomført på et hotell i fylket. Første- og andreforfatter gjennomførte fokusgruppeintervjuet i Rogaland, mens førsteforfatter og en forskerkollega ved RKBU Vest gjennomførte fokusgruppeintervjuet i Vestland. Intervjuene hadde en fast struktur som ble fulgt i begge gruppene, og første- og andreforfatter byttet på å være moderator på de to fokusgruppeintervjuene. Intervjuet startet med et oppvarmingsspørsmål, hvor barnevernsarbeiderne reflekterte omkring sine umiddelbare tanker om «gjenforeningsmålet». Deltakerne fikk et par minutter til å notere for seg selv, før alle ble bedt om å presentere det de hadde notert. Deretter var intervjuet strukturert rundt fokusspørsmålet: Hvordan forstår dere de «skjerpede» føringene om gjenforening når det gjelder barnevernets arbeid med samvær? Det samme fokusspørsmålet ble gjentatt i flere runder, og vekslet med hensyn til hvem barnevernsarbeiderne hadde fokus på (barnet, foreldre eller fosterforeldre). En liten omformulering av spørsmålet ble gjort i den siste omgangen, hvor barnevernsarbeiderne rettet lyset mot seg selv og barnevernstjenesten. Samtalen foregikk primært mellom deltakerne. Forskerne grep kun inn dersom noe var uklart eller ble ønsket utdypet. Innledningen og de fire rundene tok omtrent 25 minutter hver, og hele intervjuet hadde en varighet på ca. to timer. Intervjuene ble tatt opp på diktafon, og deretter transkribert.

Forskningsetikk

Deltakerne fikk tilsendt et informasjonsskriv om stu-

dien per epost, og samtykket til deltakelse ved å signere på samtykkeskjema. Deltakelse i studien var frivillig, og deltakerne kunne når som helst trekke seg uten å oppgi noen årsak. Lydfiler ble lagret på et tildeelt område på NORCE sin dataservert. Vi slettet lydfiler etter at begge intervjuene var transkribert. Ingen enkeltpersoner skal være mulig å identifisere i resultatene. Prosjektet er lagt frem for og tilrådd av Sikt (#631799): Kunnskapssektorens tjenesteleverandør.

Analyse

Vi benyttet refleksiv tematisk analyse som tilnærming for analyse av data (Braun & Clarke, 2019). Tilnærmingen innebærer at forskeren inntar en aktiv rolle i produksjonen av kunnskap, hvor kodingen er basert på forskerens egne fortolkninger av meningsbærende mønstre i datasettet. Denne tilnærmingen innebærer at vi som forskere kan ha påvirket analyser og funn ut ifra vår forforståelse. Det er primært første- og andreforfatter som har gjennomført intervjuene og gjort analysene, men alle forfatterne har bidratt i tolkningen og drøftingen av funnene. Forfatterne har fagbakgrunn fra henholdsvis psykologi og sosialt arbeid/barnevern og har ulik erfaring fra fosterhjemsarbeid, sakkyndighetsarbeid og kommunalt barnevern. Ulikheten i fagbakgrunn førte til fruktbare diskusjoner, men også til en balansering og nyansering underveis i analysene.

Alle forfatterne leste først gjennom hele materialet flere ganger og noterte foreløpige koder hver for seg. Kodene tok utgangspunkt i meningsbærende elementer i materialet, i tråd med en induktiv eller «datadrevet metode». Forskerne drøftet deretter de individuelle kodene, og kodet dem i foreløpige koder innenfor hver av de ulike aktørene i fosterhjemsomsorgen (barnet, foreldre, fosterforeldre og barnevernstjenesten). Vi presenterte og drøftet de foreløpige kodene med deltakerne i en felles workshop. Alle deltakerne fikk invitasjon og litt over halvparten deltok, med omtrent lik representasjon fra begge fokusgruppene. Vi noterte refleksjoner og innspill fra informantene som vi tok med i den videre forståelsen og fortolkningen av hele datamaterialet.

Dataene som er inkludert i analysene for denne artikkelen er primært hentet fra fokusspørsmålet hvor barnevernsarbeiderne hadde søkelys på fosterforeldre, men relevante data fra andre deler av materialet ble også inkludert og inngår i analysene. For eksempel data fra den innledende runden. Forskerne drøftet på nytt kodene som gjaldt fosterforeldrene og endret kodene for å belyse problemstillingen som fokuserte på endringer i barnevernets arbeid med fosterforeldre etter EMD dommene. Dette førte til omskriving, sammenslåing og fjerning av enkelte hoved- og undertemaer. For eksempel endret vi hovedtema «fosterforeldres posisjon, rolle og behov»

Tabell 1: Endringer i barnevernets arbeid med fosterforeldre etter de skjerpede føringene om samvær og gjenforening. Oversikt over hoved- og undertema.

Fosterforeldrenes posisjon er blitt utfordret	Høyere krav og forventinger til fosterforeldre	Økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen
Informasjon fra fosterforeldre ikke nok	Midlertidighetens dilemma og konsekvenser	Vanskelig å rekruttere og beholde fosterforeldre
Fosterforeldrene forsterker budskapet sitt	Økt samvær setter press på fosterfamilienes hverdagsliv	Behov for nye løsninger
Foreldrenes advokater trekker fosterforeldrenes uttalelser i tvil	Behov for mer opplæring og veiledning til fosterforeldre	

til «fosterforeldrenes posisjon utfordret». Tilsvarende tok vi ut temaer som ikke direkte kunne knyttes til problemstillingen og dermed til endringer etter EMD dommene. Et eksempel på det er «fokus på å finne fosterhjem i familie og nære nettverk». Vi benyttet NVivo (Versjon 1.7.1) som verktøy for å systematisere kodene.

De temaene vi til slutt stod igjen med gikk igjen i begge fokusgruppene. De ulike synspunktene og erfaringene bidro til utdyping og nyansering av temaene. De tre hovedtemaene er; «Fosterforeldrenes posisjon er blitt utfordret», «Høyere krav og forventninger til fosterforeldre» og «Økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen». Hvert hovedtema har flere undertemaer (se Tabell 1), som vi presenterer og illustrerer med sitater i avsnittet om funn nedenfor.

FUNN

Presentasjonen av funnene tar utgangspunkt i de tre hovedtemaene vi analyserte frem for endringer i barnevernets arbeid med fosterforeldre.

Fosterforeldrenes posisjon er blitt utfordret

Fosterforeldre har tidligere hatt en sterk posisjon i tolkning av barnets reaksjoner på samvær. Informantenes uttalelser tyder på at fosterforeldrenes posisjon er utfordret etter EMD-dommene mot Norge. Vi har identifisert tre undertemaer som omhandler dette: «informasjon fra fosterforeldre ikke nok», «fosterforeldrene forsterker budskapet sitt» og «foreldrenes advokater trekker fosterforeldrenes uttalelser i tvil».

Informasjon fra fosterforeldrene ikke nok

Informantene fremhever at barnevernstjenesten i dag i større grad innhenter informasjon fra flere kilder i forbindelse med samvær, fordi barneverns- og helsenemnda krever informasjon fra flere når de skal treffe beslutninger i samværssaker. En informant påpeker at fosterforeldre har mindre makt i dag enn tidligere: «Det er en ny æra for fosterforeldre hvor de har mindre makt, hvis det går an å si det sånn» (B9).

En annen uttrykker at: «Fosterforeldre har hatt litt for mye makt. Vi har hørt litt for mye på de reaksjonene ungene har hatt og egentlig ikke helt testet det ut» (B10). Vi forstår dette sitatet som en meningsyttring om at informantene tidligere har «stolt blindt» på fosterforeldrenes utsagn, uten å undersøke nærmere. En tredje nyanserer dette synet «Jeg tenker at vi stoler på dem, men at jeg er nødt til å få tilbakemelding fra for eksempel skole, sant. For jeg kan ikke komme i nemnda med bare deres uttalelser» (A2). Samlet sett kan sitatene ses som eksempel på at fosterforeldrene tidligere har hatt «enerett på å definere» barnets reaksjoner i forbindelse med samvær. Slik barnevernsarbeiderne ser det, har EMD-dommene bidratt til å sette søkelyset på foreldrenes rettigheter, noe som har ført til en endring av praksis og til at fosterforeldrenes posisjon, når det gjelder å beskrive barnets reaksjoner på samvær, er blitt utfordret.

Fosterforeldrene forsterker budskapet sitt

Informantene forteller at fosterforeldre synes å reagere på at barnevernet i dag i større grad innhenter informasjon fra flere kilder i forbindelse med samvær. En trekker frem:

Jeg opplever egentlig at det er flere fosterforeldre som ikke føler at de blir tatt på alvor. At vi ikke hører eller ser når de forsøker å forklare reaksjonene til barnet (A4).

En annen forteller:

Jeg opplever også at de [fosterforeldrene] står på mer usikker grunn i dag enn før ... det betyr ikke at de lyger eller overdriver, men de forsterker veldig tilbakemeldingene» (A3).

Vi oppfatter at barnevernsarbeiderne her uttrykker at fosterforeldrene reagerer med usikkerhet, og at reaksjonene deres kan handle om at de opplever at barnevernets tillit til dem er svekket.

Foreldrenes advokater trekker fosterforeldrenes uttalelser i tvil

Informantene forteller at foreldrenes advokater bidrar til å trekke fosterforeldrenes uttalelser i tvil. Følgende sitat illustrerer dette:

Altså vi mistror dem ikke.. som oftest tror vi på dem ... og jeg opplever egentlig at nemnda også tror på fosterforeldrenes beskrivelser, men det er vel foreldrenes advokater som (...) ja, tar fosterfosterforeldrenes uttalelser fra hverandre og vil pålegge dem en agenda for å beholde barna (A4).

Barnevernsarbeiderne fremhever at de tror på fosterforeldrene, men at foreldrenes advokater utfordrer fosterforeldrenes motiver. En informant oppsummerer endringen slik:

Ja, det fiendebildet som var mellom barneverntjenesten og biologiske foreldre før, er snudd til å være fosterforeldre mot biologiske foreldre (A3).

Utsagnet om at det tidligere «fiendebildet» har snudd, må trolig forstås som en spissformulering. Men det antyder, slik vi leser det, at barnevernsarbeiderne opplever at fosterforeldrene i dag må forsvare sine uttalelser og motiver i møte med foreldrenes advokater, på en måte som begrenser deres innflytelse i saker om samvær.

Høyere krav og forventninger til fosterforeldre

Barnevernsarbeiderne opplever også at det stilles høyere krav og forventninger til fosterforeldre etter EMD-dommene. Vi har analysert frem tre undertemaer: «midlertidighetens dilemmaer og konsekvenser», «økt samvær setter press på fosterfamiliens hverdagsliv» og «behov for mer opplæring og veiledning til fosterforeldre».

Midlertidighetens dilemma og konsekvenser

Vektlegging av prinsippet om «midlertidighet» i omsorgsovertakelser har fått en mer sentral betydning for fosterhjemsarbeidet. Flere av barnevernsarbeiderne er opptatt av at endringen synes å være krevende for fosterforeldre. En trekker frem:

Det er krevende, du skal bli glad i barnet som om det var ditt eget, og samtidig skal du gi det fra deg (B9).

En annen utdyper:

De [fosterforeldrene] må på en måte være forberedt på, og ha informasjon om, at flytting alltid er mulig, men samtidig så skal ungene være en del av familien, og den balansen synes jeg er vanskelig (...) de avgrenser seg selv litt... fordi de er redde for å bli såret ... jeg har i alle fall fått signaler på det (...) at de synes det er vanskelig nå når de ikke vet.. om det er like endelig som før (B12).

Informantene synes å være bekymret for hvordan økt vekt på midlertidigheten i fosterhjemsoppholdet påvirker fosterforeldres emosjonelle investering i barnet. Barn som flytter i fosterhjem har behov for omsorgspersoner som er trygge og emosjonelt tilgjengelige, og vi oppfatter at barnevernsarbeiderne er bekymret for hvordan økt vekt på prinsippet om midlertidighet påvirker omsorgen og utviklingen til barnet.

Økt vekt på midlertidighet synes i tillegg å påvirke rekruttering av nye fosterhjem. En barnevernsarbeider uttrykker at det synes å være særlig krevende for fosterforeldre som skal ta imot et lite barn:

Jeg hører jo om fosterforeldre som sier at de ikke kunne tenkt seg å bli fosterforeldre fordi de får beskjed om at de skal være glade i ungen, som du sier som deres.. og så skal de hele veien tenke at de skal gi ham fra seg ..., særlig hvis du får et veldig lite barn og ikke har barn selv ... så forstår jeg at det er veldig vanskelig (B10).

En annen er opptatt av hvordan midlertidighet påvirker rekruttering av fosterhjem til eldre barn: «For de eldre barna står vi litt i fare for at vi ikke får de fosterforeldrene som er veldig glad i barn og knytter seg til dem på en veldig god måte» (B10).

Et tredje tema er at det synes lettere å få med nye fosterhjem på den «nye» tankegangen. En sa:

Vi ser at det kan være litt vanskeligere å få med fosterforeldrene på det med midlertidighet, iallfall de eldre fosterhjemmene som har vært lenge (...). Det er litt enklere å få med de nye fosterhjemmene der vi kan snakke om midlertidighet i fra starten av (A4).

Sitatet over tyder på at økt vekt på midlertidighet

synes å være mer krevende for etablerte fosterforeldre, muligens fordi det for dem vekker større grad av frykt for å «miste» barnet, enn for nye fosterhjem som ennå ikke har etablert en relasjon til barnet.

Økt samvær setter press på fosterfamiliens hverdagsliv

Informantene reflekterte rundt hvordan forventningen om det økte samværet etter EMD-dommene setter ekstra press på hverdagslivet i fosterhjemmet. En sier:

Fosterforeldre som står midt oppi samværs-spørsmål (...) der sier de rett ut at dersom det blir mer enn 12 samvær, så kan de ikke være fosterforeldre. Det blir for stor påkjenning. Vi står i fare for å ha tilbakeføring på grunn av at fosterforeldre ikke klarer mer (A6).

Flere framhever at høyt samværsomfang påvirker dagliglivet i fosterfamilien på en annen måte enn tidligere:

Logistikken er jo den minste delen, men det er også en del dersom en har to, tre egne barn som også skal på forskjellige ting. Og så skal du tilrettelegge for samvær, og det er kanskje på ettermiddagstid og helger ..., og du må la være å reise på ferie når du ønsker fordi at det skal avvikles samvær og i sommerferietid (A5).

Vi forstår dette utsagnet som at informantene er bekymret for hva en økning i samværs hyppighet gjør med fosterfamiliens egne barn. Flere framhever at «strikken» i mange tilfeller allerede er godt strukket. En trekker frem:

Så det stiller enorme krav til oppfølgingen, hva fosterforeldrene skal bidra med, både i omsorgen og oppfølgingen til barna, som gjerne skal utredes på BUP, de skal følges opp i behandling, man har barnevernstjenesten inne, man skal følge opp på samvær, man skal ta imot veiledning og opplæring. Altså det er et enormt krav (B11).

Barnevernsarbeiderne var også opptatt av at barnevernet ofte forventer urimelig mye av fosterhjemmene, en sa det slik:

Vi må også tenke på at vi skal bevare dette fosterhjemmet. Og det er litt sånn fremmed tan-

ke fordi man tenker at fosterforeldre skal tåle alt. Men det er bare helt vanlige folk som vi ber om ... spisskompetanse på barna våre. Vi ber om litt sånn overmenneskelighet som skal tolke, forstå og bære over med alt det barnet har av strev. Så sier fosterforeldrene, nå må dere stoppe. Vi tåler ikke, barna våre tåler ikke, barna våre kommer i andre rekke. Det er barn som knapt får ha kontakt med foreldrene sine så lenge fosterbarnet er våkent fordi de krever så mye, fordi det er mye vansker knyttet til samvær eller generelle vansker (A4).

Vi forstår disse sitatene som at barnevernsarbeiderne tidligere har tatt fosterforeldres innsats for gitt, men at de nå innser at kravene til fosterforeldre kan ha blitt for høye, og at det krever økt innsats fra barnevernets side for at de ikke skal gi opp.

Behov for mer opplæring og veiledning til fosterforeldre

EMD-dommene har bidratt til å rette blikket mot foreldrenes rettigheter og nyere forskning om barns reaksjoner på samvær. Barnevernstjenesten har ansvar for å gi fosterhjemmene oppdatert opplæring og veiledning, og har økt forventning om at fosterforeldrene skal ta imot dette. En trekker frem: «Jeg tror det er mer fokus på veiledning av fosterforeldre nå» (B13). En annen sier «Vi har et knippe veldig gode, flinke veiledere som vi nå i enda større grad enn før forventer at fosterforeldre skal ta imot veiledning av. Det er veldig viktig for å støtte dem og forebygge at ting blir vanskelig» (A2).

En informant konkretiserer innhold og behov for opplæring og veiledning slik: «Jeg har sittet og forklart om EMD-dommene og Høyesterett og hvordan vi nå jobber og om foreldrenes rettigheter og om forskning som viser at det er bra for barna» (A2). En annen sier:

Fokuset på fosterforeldrene handler om å forklare for dem hvor viktig samvær med foreldrene er, og det med at vi tenker på en ny måte rundt det med gjenforening (B11).

Videre sier en at: «Vi har en jobb å gjøre med fosterforeldrene.. i denne overgangen» (B10).

Sitatene over er eksempler på at barnevernsarbeiderne nå arbeider aktivt med å oppdatere og veilede fosterforeldre, slik at fosterforeldrene, på samme måte som barnevernsarbeiderne, kan jobbe i tråd med de nye føringene for fosterhjemsomsorgen. En informant nyanserer likevel bildet og trekker frem at fosterforeldre har ulike behov, og fremhever at det er viktig å gjøre individuelle vurderinger og tilpasninger:

Vi skal ha fokus på å følge opp fosterforeldrene bedre, men ... hva er det de har behov for? Mange av dem som jeg følger opp og tilbyr oppfølging og kursing og veiledning, de er ikke interessert (...) dette er langvarige plasseringer, hvor ungene har vært plasserte i mange år, de ser på dem som sine egne og ting går greit, det går fint. Jeg tror faktisk det er reelt når de sier at de ikke har behov ... men igjen så er det de individuelle vurderingene fra sak til sak (B11).

Informanten trekker frem at det kan være forskjell mellom mer erfarne og nye fosterforeldre, og at erfarne fosterforeldre kan oppleve opplæringen og veiledningen som unødvendige krav fra barnevernstjenesten.

Økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen

Et tredje hovedtema er økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen, med to undertemaer: «vanskelig å rekruttere og beholde fosterhjem» og «behov for nye løsninger».

Vanskeligere å rekruttere og beholde fosterforeldre

Mange informanter trekker frem at det de siste årene har vært vanskelig å rekruttere nok fosterhjem, spesielt etter EMD-dommene. En sier:

Jeg opplever jo at det er vanskeligere å få tak i fosterhjem ... det er så store forventninger til dem ... når vi rekrutterer fosterhjem nå ... så er vi veldig tydelig på det med EMD og det med gjenforeningsmål, midlertidighet, mål om å øke samvær og du ser jo at en del får bakoverveis.. Det er nok en del veldig gode fosterhjem

som glipper, fordi at de ser ikke for seg hvordan de skal kunne forplikte seg til de store forventningene som nå ligger (A5).

En annen følger opp: «Det er jo kjempevanskelig å finne fosterforeldre, det er jo helt sånn tørke sier de.» (B9). Her ser vi hvordan barnevernsarbeiderne reflekterer rundt hvordan de økte kravene til fosterforeldre kan påvirke hvem som er villige til å bli fosterhjem.

En informant reflekterer rundt synet på hva et fosterhjem skal være og de ulike forventningene til fosterforeldre i dag: «Det er jo virkelig et samfunnsopdrag du påtar deg. Det er ikke det samme. Det skal ha det familiepreget (...) men det er en endring der» (B8). En annen følger opp med å betegne fosterhjem som «En liten mini-institusjon» (B11). Vi opplever at informantene er opptatt av å få frem at disse endringene bidrar til uklare forventninger. På den ene siden skal fosterfamiliene være mest mulig like vanlige familier, samtidig stiller barnevernet krav som kan minne om krav til profesjonelle fagarbeidere. Under overflaten synes vi å lese at informantene er bekymret for om dagens fosterhjemsordning er bærekraftig.

Behov for nye løsninger

En informant fremhever at barnevernet i dag gir de ordinære fosterhjemmene så store omsorgsoppgavene at de må tenke nytt for å rekruttere fosterhjem:

Jeg tenker, da blir det gjerne sånn at vi må kjøpe fri noen, som skal ha det mer som en type jobb. Vi må tenke mer på ... hvem vi skal rekruttere og tenke at vi kanskje skal ansette dem ...at de skal være lønnet for en periode ...at det skal være jobben deres, for dette er (...) ikke noe du kan ha ... altså få 1G og ved siden av en 8o eller 100 prosent jobb» (B10).

Informantene fremhever videre at en i større grad må se på de ordinære, kommunale fosterhjemmene som et familiehjem, det som i dag heter spesialiserte fosterhjem (statlige), med de rettigheter de har:

Det blir som et familiehjem som vi kan søke Bufetat, hvor rettighetene til fosterforeldrene er inne i det, med rett til fri ...de får pensjonspeng, lønn, tett oppfølging, og veldig mye sånn

som de kommunale fosterhjemmene i alle fall frem til nå ikke har fått (B10).

En nyanserer dette og sier at de vurderer «frikjøp» ut fra ulike kriterier:

Vi har en sånn modell der vi ser på frikjøp der, og samvær er en del av vurderingen på om de skal være frikjøpt og hvor mye. For en ser jo at det er mye arbeid for fosterforeldrene å tilrettelegge for så mye samvær. Og de har jo gjerne andre barn som skal følges opp også (A7).

Vi ser her hvordan informantene reflekterer rundt mulige løsninger, særlig om hvordan de skal klare å rekruttere nok ordinære fosterhjem gitt dagens rammebetingelser.

DISKUSJON

Hensikten med denne studien var å utforske barnevernsarbeideres erfaringer og beskrivelser av endringer i barnevernets arbeid med fosterforeldre etter de skjerpede føringene om samvær og gjenforening. Selv om barnevernsarbeiderne hadde i oppgave å reflektere omkring sitt arbeid med fosterforeldre etter EMD dommene, viser funnene våre at de var vel så opptatt av å diskutere fosterforeldrenes situasjon. I lys av posisjoneringsteori og relevant forskning vil vi her drøfte studiens tre hovedfunn 1) fosterforeldrenes posisjon er blitt utfordret, 2) høyere krav og forventninger til fosterforeldre og 3) økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen.

Hovedfunnet om at fosterforeldrenes posisjon er blitt utfordret etter EMD-dommene, belyses gjennom barnevernsarbeidernes beskrivelser om at informasjon fra fosterforeldre på barnets reaksjoner på samvær ikke lenger er tilstrekkelig, at fosterforeldrene synes å reagere på denne endringen med å forsterke budskapet sitt og at foreldrenes advokater trekker fosterforeldrenes uttalelser i tvil. Barnevernsarbeiderne erfarer at EMD-dommene har bidratt til en endring av praksis for å styrke barn og foreldres rett til familieliv, og at denne endringen utfordrer fosterforeldrenes tidligere posisjon. Foreldrenes advokater synes nå å være sterkere på banen for å fremme foreldres rettigheter og argumente-

rer på en måte som trekker fosterforeldres agenda i tvil. Dermed posisjonerer de fosterforeldrene som en motpart. Barnevernsarbeiderne erfarer samtidig at det synes som fosterforeldrene opplever at barnevernet ikke har like stor tillit til dem som før. For eksempel må de, i henhold til nye retningslinjer og praksis (Alvik, 2021; Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2022), hente inn informasjon og vurderinger fra andre parter i saker om samvær. Disse endringene tyder på at fosterforeldrenes posisjon er blitt svekket/utfordret, mens foreldrenes posisjon tilsvarende er blitt styrket. Endringen i maktforhold kan også ses i samarbeidet mellom fosterforeldre og barnevernet, der barnevernet har myndighet til å stille nye krav til fosterforeldre, som fosterforeldrene ifølge posisjoneringsteori enten kan godta (første ordens posisjon) eller motsette seg (andre ordens posisjon) (Harré & Langenhove, 1991). Barnevernsarbeiderne erfarer at fosterforeldrene forsterker sitt budskap på ulike måter, noe som kan tolkes som at de ikke uten videre godtar de nye retningslinjene for praksis. Fosterforeldrenes reaksjoner fører til at barnevernet nå vurderer hvordan de, på tross av krav om endret praksis, kan bevare et godt forhold til fosterforeldrene, noe som igjen fører til reforhandling av posisjoner (tredje ordens posisjon). Disse forhandlingene kan endres og revideres flere ganger og på flere områder.

Det andre hovedfunnet er at EMD-dommene har ført til høyere krav og forventninger til fosterforeldre. Barnevernsarbeiderne reflekterer over at presiseringen av midlertidighetsprinsippet utfordrer fosterforeldrenes emosjonelle investering i barnet. Økningen i samvær utfordrer den praktiske hverdagen og omsorgen for fosterhjemmets egne barn. Og de nye føringene på fosterhjemfeltet utfordrer fosterforeldrenes egen kunnskap og forståelse. Endringene på barnevernsfeltet foregår på flere nivåer, og både barnevernsarbeidere og fosterforeldre forventes å endre sin tankegang som følge av de nye føringene (Alvik, 2021). På den ene siden ser vi at barnevernsarbeiderne stiller seg bak de nye føringene, og mener at økt samvær og større søkelys på foreldre-

nes rettigheter er bra for barnets utvikling. På den andre siden synes barnevernsarbeiderne å være bekymret for om barnevernet nå utsetter fosterforeldre, som allerede har store omsorgsoppgaver, for urimelig høye krav. Barnevernsarbeidernes oppfatninger stemmer her godt overens med det som kommer frem i rapporter fra Norsk Fosterhjemsforening (2022, 2023) og Barneombudet (2023). Særlig er barnevernsarbeiderne bekymret for at fosterfamilier skal gi opp som følge av belastningen de økte kravene til fosterforeldre kan ha på fosterhjemmets biologiske barn. Barnevernsarbeidernes bekymring er i tråd med Gundersen og Jessen (2019) funn om at hensynet til egne barn er en hyppig årsak til at fosterforeldrene sier opp avtalen med barnevernet. Samtidig fremhever barnevernsarbeiderne at det er lettere å få med nye fosterforeldre på den «nye» tankegangen, noe som tyder på at vektlegging av gjenforeningsmålet og økt samvær er mer krevende for erfarne fosterforeldrene, som ble rekruttert ut fra andre premisser og føringer for fosterhjemsfeltet. Det synes som erfarne og nye fosterforeldre posisjonerer seg ulikt overfor barnevernsarbeiderne, og at erfarne fosterforeldre i større grad yter motstand mot de nye kravene og forventninger fra barnevernet (andre ordens posisjon) (Harré & Langenhove, 1991). Våre funn tyder på at barnevernsarbeiderne nå i større grad vurderer hvordan de skal møte (mot)reaksjoner fra de etablerte fosterforeldrene, og reforhandle om posisjoner (tredje ordens posisjon) for å unngå at de gir opp. Barnevernsarbeiderne formidler at de i dag bruker mer tid på opplæring og veiledning av fosterforeldre, og erkjenner at de har en viktig jobb å gjøre for å lykkes med de nye føringene.

Barnevernsarbeiderne formidler også at det er et økt press på profesjonalisering av fosterforeldrerollen. Fosterforeldrenes (mot)reaksjoner på de nye kravene og forventningene gjør at barnevernet nå vurderer hvordan de skal beholde og rekruttere fosterforeldre som kan godta føringene om endret praksis. At fosterforeldre reagerer på økte krav etter EMD-dommene virker forståelig ut fra kunnskap om at fosterforeldre allerede er utsatt for høy grad av stress i hver-

dagen (Mancinelli et al., 2021; Norsk Fosterhjemsforening, 2022, 2023) og at barna ofte har store og langvarige problemer (Cote et al., 2018; Green et al., 2020; Havnen et al., 2012; Lehmann et al., 2013; Nielsen et al., 2021). De økte kravene til fosterforeldrene gjør at barnevernsarbeiderne reiser spørsmål om behovet for sterkere grad av profesjonalisering av fosterforeldrerollen. Barnevernsarbeiderne posisjonerer fosterforeldrene som en sterk gruppe; som uttrykker seg i retning av at «nok er nok» eller at «de ikke vil anbefale andre å bli fosterforeldre under dagens forhold». Vi vet selvsagt ikke hva fosterforeldre selv ville ha sagt, men fosterforeldreforeningens arbeid for å bedre rammevilkårene for fosterforeldrene fordi belastningen i mange tilfeller har blitt for stor, støtter barnevernsarbeidernes oppfatninger. Vi vil også nevne at fosterforeldre nylig har fått innvilget rett til oppfølging av pensjonspoeng, og at det settes av ekstra midler til kommunene for å øke kvaliteten på fosterhjemstilbudet (Prop. 1S (2024-2025: 29).

Oppsummert viser våre funn at barnevernsarbeiderne opplever at EMD-dommene har bidratt til at fosterforeldres posisjon er blitt utfordret/svekket, samtidig som foreldrenes posisjon er blitt styrket. De erfarer også at kravene og forventninger til fosterforeldrene er blitt høyere etter EMD dommene og ser de økte kravene i sammenheng med den totale situasjonen mange fosterforeldre står i. På bakgrunn av dette reiser de spørsmålet om en større grad av profesjonalisering av fosterforeldrerollen, og behovet for å tenke nytt for å beholde og rekruttere nok fosterhjem.

Studiens begrensninger og styrke

Det er en begrensning at vi kun har hatt tilgang til barnevernsansattes beskrivelser og ikke har informasjon fra fosterforeldrene. Gjennom fokusgruppe som metode hadde vi tilgang til barnevernsarbeidernes beskrivelser og ikke til det som faktisk skjer i interaksjonen mellom ansatte og fosterforeldre. En styrke ved fokusgruppeintervju er at det er en effektiv metode for å få tak i sosiale gruppers fortolkninger, samhandling og normer. Det er også en styrke at stu-

dien har data fra flere ulike barnevernstjenester, og at små og store kommuner er representert. At fokusgruppene er sammensatt på tvers av tjenester kan også demme opp for at de svarer på en måte som er i tråd med gjeldene normer innenfor en tjeneste.

AVSLUTNING

Funnene viser at kravene og forventningene til både barnevernsarbeiderne og fosterforeldrene har endret seg etter EMD-dommene. Når fosterforeldre, ifølge barnevernsarbeiderne, reagerer så sterkt på de omtalte endringene, oppstår flere dilemmaer som synliggjort i denne studien. Det kan synes som at fosterhjemsordningen etter EMD-dommene står ved et veiskille. En løsning kan være større grad av profesjonalisering av fosterforeldrerollen. Andre foreslåtte endringer kan bidra til bedre kvalitet i fosterhjemsarbeidet; slik som bredere grunnlag for samværsvurderinger, oppdatert opplæring og tettere oppfølging av fosterforeldre. Det er vanskelig å tenke seg at fosterforeldre er uenige i dette, siden tidligere studier viser at fosterforeldre ønsker mer støtte og veiledning fra

barnevernstjenesten. At en viss samværshyppighet er viktig for å bevare og utvikle relasjonen mellom barn og foreldre synes udiskutabelt, både med tanke på mulig gjenforening og barnets utvikling i fosterhjemmet. Fosterforeldrenes reaksjoner må derfor trolig forstås i en større sammenheng, knyttet til den totale belastningen det innebærer å være fosterhjem.

Fosterforeldrerollen kan plasseres et sted mellom en vanlig foreldrerolle og en profesjonell omsorgsrolle, og endringer i krav og forventninger til fosterforeldrene etter EMD dommene aktualiserer diskusjonen om fosterhjemsordningen som helhet. Fosterhjemsordningen befinner seg i et spenningsfelt som skal ivareta alle de involverte partene og ulike hensyn, med barnets beste som et overordnet prinsipp. Barnevernsarbeiderne kommer med flere forslag til forbedringer, som tettere oppfølging av fosterhjem og økt grad av profesjonalisering av fosterforeldrerollen.

Finansieringskilde: Prosjektet har blitt finansiert av Stiftelsen Wøyen

SUMMARY

Child welfare workers' descriptions of changes in working with foster parents following the ECHR judgments

In this study, we explore how the judgment against Norway in the European Court of Human Rights (ECHR) and the Supreme Court's (HR) clarification on contact and reunification have influenced the child welfare services work with foster parents. We gathered data through two focus group interviews with thirteen participants from eight child welfare services. The interviews were analyzed using thematic analysis. Three main themes emerged: the position of foster parents has been challenged, higher demands and expectations on foster parents, and heightened pressure towards professionalization of the foster parent role. We discuss the findings within the framework of positioning theory and relevant research.

Keywords: ECHR, visitation, reunification, foster parents, child welfare and positions

REFERANSER

- Alvik, I. F.** (2021). *Samvær etter omsorgsovertakelse-en undersøkelse av praksis fra fylkesnemnda og lagmannsretter* (OsloMet skriftserie, nr.4). OsloMet – storbyuniversitetet. <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/753/630>
- Barne- og familiedepartementet** (2024). Høringsnotat-forslag til endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsreformen). <https://www.regjeringen.no/contentassets/3e8bfa8c92e74cdo8cfff20449e3f29c/horingsnotat-kvalitetsreform.pdf>
- Barneombudet** (2023). «Blod er ikke alltid tykkere enn vann» (Rapport om barn i fosterhjem). Barneombudet. <https://www.barneombudet.no/vart-arbeid/publikasjoner/blod-er-ikke-alltid-tykkere-enn-vann>
- Barnevernsloven** (2021). Lov om barnevern (LOV- 2021-06-18-97). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97>
- Braun, V. & Clarke, V.** (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet** (2022) Samvær – kunnskapsbasert retningslinje for vurdering av samværsordning ved omsorgsovertakelse. https://ny.buifdir.no/fagstotte/produkter/samvar__retningslinje_for_vurdering_av_samvarsordning_ved_omsorgsovertakelse/
- Cristin** (u.å.) Prosjekt #2558889 - Gjenforening og samvær- barnevernets praksis i kjølvannet av EMD-dommene. <https://app.cristin.no/projects/show.jsf?id=2558889>
- Côté, S. M., Orri, M., Marttila, M., & Ristikari, T.** (2018). Out-of-home placement in early childhood and psychiatric diagnoses and criminal convictions in young adulthood: a population-based propensity score-matched study. *Lancet Child Adolescent Health*, 2(9), 647-653. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(18\)30207-4](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(18)30207-4)
- Gundersen, T. & Jessen, J.** (2019). Å være fosterfamilie – erfaringene til fosterforeldre og deres egne barn (Kort oppsummert nr. 3, 2019). NOVA. OsloMet – storbyuniversitetet. ODA Open Digital Archive: Å være fosterfamilie – erfaringene til fosterforeldre og deres egne barn
- Engelien, A. O., Kvellø, Ø. & Vestvik, H.** (2023). *Samvær mellom barn og biologiske foreldre etter plassering utenfor hjemmet*. Universitetsforlaget.
- Findley, E., & Praetorius, R. T.** (2023). Points of foster parent stress in the system: A qualitative interpretive meta-synthesis. *Children and Youth Services Review*, 150, 106966. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.106966>
- Fosterhjemsforskriften** (2023). Forskrift om fosterhjem. FOR-2023-10-13-1632. Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2023-10-13-1632>
- Halkier, B.** (2010). *Fokusgrupper*. Gyldendal Akademisk.
- Harré, R., & Langenhove, L. V.** (1991). Varieties of Positioning. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 21(4), 393-407. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1468-5914.1991.tb00203.x>
- Harré R. & van Langenhove, L.** (1999). The dynamics of social episodes. I R. Harré & L. Langenhove, (Red.) *Positioning theory: moral contexts of intentional action* (s. 1-13). Blackwell.
- Harré R., Moghaddam, F. M., Cairnie, T. P., Rothbart, D., & Sabat, S. R.** (2009). Recent Advances in Positioning Theory. *Theory & Psychology*, 19(1), 5-31. <https://doi.org/10.1177/0959354308101417>
- Havnen, K. J. S., Breivik, K., & Jakobsen, R.** (2012). Stability and change – a 7- to 8-year follow-up study of mental health problems in Norwegian children in long-term out-of-home care. *Child and Family Social Work*, 19, 292-303. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/cfs.12001>
- Iyer, P., Boddy, J., Hammelsbeck, R., & Lych-Huggins, S.** (2020). Contact following placement in care, adoption, or special guardianship: implications for children and young people's well-being. Evidence review. Nuffield Family Justice Observatory. <https://www.nuffieldfjo.org.uk/resource/contact-well-being>
- Lehmann, S., Havik, O. E., Havik, T., & Heiervang, E. R.** (2013). Mental disorders in foster children: a study of prevalence, comorbidity and risk factors. *Child Adolescent Psychiatry Mental Health*, 39(7), 1-12. <https://doi.org/doi:10.1186/1753-2000-7-39>
- Mancinelli, E., Dell'Arciprete, G., & Salcuni, S.** (2021). A Systematic Review on Foster Parents' Psychological Adjustment and Parenting Style-An Evaluation of Foster Parents and Foster Children Variables. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18. <https://doi.org/doi.org:10.3390/ijerph182010916>
- Minnis, H., Everett, K., Pelosi, A. J., Dunn, J., & Knapp, M.** (2006). Children in foster care: Mental health, service use and costs. *European Child & Adolescent Psychiatry* 15, 63-70. <https://doi.org/DOI10.1007/s00787-006-0452-8>
- Nilsen, S. A., Askeland, K. G., Lori, D. P. J., Iversen, A. C., Havnen., K. J. S., & Bøe, T.** (2021). Mental health, adverse life events and health service use among Norwegian youth in the child welfare system: Results from a population-based study. *Child & Family Social Work*, 26, 601-616.

<https://doi.org/DOI: 10.1111/cfs.12842>

Norges institusjon for

menneskerettigheter (2023).

De norske barnevernssakene - ofte stilte spørsmål. Norges institusjon for menneskerettigheter (NHRI). <https://www.nhri.no/2023/de-norske-barnevernssakene-ofte-stilte-sporsmal/>

Norsk fosterhjemsforening

(2022). *Fosterhjemsundersøkelsen 2022.* Fosterhjemsforening. Norsk Fosterhjemsforening.

Norsk fosterhjemsforening (2023).

Fosterhjemsundersøkelsen 2023. Fosterhjemsforeningen. Norsk fosterhjemsforening.

Regjeringen (2024). Prop. 1 S (2024-

2025). *Proposisjon til Stortinget.* Statsbudsjettet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-1-s-20242025/id3057699/>

Sandberg, K. (2020).

Storkammeravgjørelsene om barnevern. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernsrettslige spørsmål*, 18(2), 148-159. <https://doi.org/https://doi.org/10.18261/issn0809-9553-2020-02-05>

Stang, E. G., Baugerud, G. A., Backe-

Hansen, E., & Rugkåsa, M. (2023).

Samvær i praksis. En forskningsbasert undersøkelse av samværsordninger i barnevernet. Hovedrapport fra prosjektet «Samvær etter omsorgsovertakelser» (OsloMet skriftserie, nr.1). OsloMet - storbyuniversitetet. <https://skriftserien.oslomet.no/index.php/skriftserien/article/view/802/746>

Statistisk sentralbyrå (2022).

Barnevernsstatistikk. <https://www.ssb.no/statbank/table/11600/>